

Cilt: 19 SAYI: 4 NİSAN 1991

**Türk
sanayicileri
ve
işadamları
derneği**

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) NİSAN 1991
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü:
Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı

Yazı İşleri Müdürü:
Genel Sekreter Ertuğrul İhsan Özol

Yayına Hazırlayan:
Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu:
Bu sayıda:
Nilgün Demirtaş
Veyis Fertekligil
Nuri Sevin

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSIAD GÖRÜŞ'ün gösterilmesi koşuluyla izinsiz kullanılabilir. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul edilemez.

Adres:
Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tel: 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer:
LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel: 179 67 50 / 8 Hat

Bu Sayıda...

TÜSİAD'dan Haberler.....4

Şirketlerde "İnsan Kaynağı"nın Eğitimi.8

Türkiye'de İşgücü Piyasası ve
Örgütlenme Sorunları.....16

Avrupa Yaşamında Çeşitlilik Esas.....25

Dört Ejderha Ateş Püskürüyor.....31

Fransa'da Yabancı Şirket Alımları
Hızlandı.....39

Kuzey Amerika Ortak Pazarı.....41

Avrupa Ülkeleri Arasında Mantık
Evliliği.....50

Parasal Birlik ve Avrupa Şirketleri.....56

UNICE'den Haberler.....66

TÜSİAD'dan Haberler...

Başkan Bülent Eczacıbaşı, Başkan Yardımcıları Halis Komili ve Güler Sabancı 14 Mart 1991 tarihinde Başbakan Sayın Yıldırım Akbulut, Devlet Bakanı Sayın Işın Çelebi, Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın Adnan Kahveci, Milli Eğitim Bakanı Sayın Avni Akyol, Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Sayın Erdal İnönü, Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Sayın Süleyman Demirel ve Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Sayın Bülent Ecevit'i ziyaret ederek TÜSİAD tarafından hazırlanan "21.Yüzyıla Doğru Türkiye: Geleceğe Dönük Bir Atılım Stratejisi" adlı çalışmayı takdim ettiler.

TÜSİAD tarafından hazırlanan "21. Yüzyıla Doğru Türkiye: Geleceğe Dönük Bir Atılım Stratejisi" adlı çalışma 18 Mart 1991 tarihinde The Marmara Oteli'nde düzenlenen bir toplantı ile basın

mensuplarına takdim edildi.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 18 Mart 1991 tarihinde İngiltere Büyükelçisi Mr. Timothy Daunt ile TÜSİAD merkezinde bir görüşme yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 18 Mart 1991 tarihinde Alman Posta ve Telekomünikasyon Bakanı Dr. Christian Schwartz-Schilling ile TÜSİAD merkezinde bir görüşme yaptı.

TÜSİAD tarafından hazırlanan "21. Yüzyıla Doğru Türkiye: Geleceğe Dönük Bir Atılım Stratejisi" adlı çalışma 21-22 Mart 1991 tarihlerinde düzenlenen iki toplantı ile TÜSİAD üyelerine takdim edildi.

Başkan Bülent Eczacıbaşı 22 Mart 1991

tarihinde TRT İstanbul Bölge Müdürü Sayın Sadık Öztekin ile İstanbul Radyo Müdürü Sayın Yıldırım Özdilek Uçaker'i ayrı ayrı ziyaret etti. Görüşmelere TRT İstanbul Haber Müdürü Sayın Özden Vardar da katıldı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 27 Mart 1991 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi İşletme Klübü tarafından düzenlenen toplantıya katılarak "21. Yüzyıla Doğru Türkiye: Geleceğe Dönük Bir Atılım Stratejisi" adlı çalışmayı tanıtıcı bir konuşma yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 28 Mart 1991 tarihinde Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti'nce düzenlenen toplantıda "Serbest Piyasanın Başarısı İçin: Planlama" konulu bir konuşma yaptı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 29 Mart 1991 tarihinde Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü Sayın Hasan Cemal, ekonomi yazarları Sayın Osman Ulagay, Sayın Meral Tamer ve Ekonomi Servisi Şefi Sayın Cengiz Turan'a Divan Oteli'nde bir öğle yemeği verdi.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 29 Mart 1991 tarihinde Magic Box TV'yi ziyaret ederek Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Cem Uzan ve Yönetim Kurulu Başkan Vekili ve Murahhas Üye Sayın Yekta Okur ile görüştü ve Magic Box TV tesislerini gezerek bilgi aldı.

Başkan Bülent Eczacıbaşı, 29 Mart 1991 tarihinde OECD Türk Konsorsiyumu Genel Sekreteri Mr. Rick Imai ile Türk ekonomisindeki gelişmeler konusunda TÜSİAD merkezinde bir görüşme yaptı.

Şirketlerde "İnsan Kaynağı"nın Eğitimi...

-Gelişen teknoloji ve iş yapım usulleri çalışanların devamlı eğitimlerini gerektirmektedir.

- Küçük kurumlar eğitim işini odalar veya mesleki dernekler kanalıyla kolektif şekilde yapmalıdırlar.

- Her ölçekteki kurum, eğitim işini tam gün veya part-time çalışacak bir kurmay eğitim uzmanı marifetiyle yapmalıdır.

-Eğitim uzmanı, her amiri bir eğitimci olarak yetiştirmelidir.

-Büyük kurumlarda "oryantasyon" ve "kurum kültürü" eğitimi mutlaka verilmelidir.

Bundan önce kurumlaşma aşamasındaki şirketlerde "sistem"leşme gereksiniminden

bahsetmiş ve "sistem"leşmenin tarifini yaparak ilkelerini açıklamaya çalışmıştık. Sistemler kurabilmek ve oturup uygulayabilmek için "insan kaynağı"nın önemini vurgulamıştık. Gene de bundan önce insan kaynağının ihtiyacının belirlenmesi, iş tarifine uygun profile göre eleman seçiminde tatbik edilecek yöntemler ve özellikle motivasyon nosyonu üzerinde durmuştuk.

Sistemleri vazedilmiş ve buna göre en uygun elemanların yerlerine yerleştirildikleri bir kurumda en önemli husus, bu insan kaynağının gelişen teknoloji ve çalışma usul ve yöntemlerine uyacak şekilde devamlı bir şekilde eğitilmesidir.

Bilindiği üzere yüzyılımızda teknoloji baş döndürücü bir hızla gelişmekte, eski teknolojiler gerek üretimde gerekse hizmette yerlerini tamamen yeni olanına terketmektedirler.

Hatta bazı meslekler kıymetlerini zamanla kaybetmekte, buna mukabil tamamen yenileri ortaya çıkmaktadır.

Bilgisayar teknolojisi takım tezgahlarına dahi nüfuz etmiş, serbest rekabet ortamında talaş kaldırma teknisyenliği tamamen başka bir şekil almıştır. Bunun yanı sıra basit daktilo makineleri önce yerlerini hafızalı olanlara, bilahare "word processor" olarak adlandırılan basit bilgisayarlara terketmiş bulunmaktadır.

Bu hızlı değişime okullar ve özellikle meslek okulları ayak uydurmakta sıkıntı çekmektedirler. Ayak uydurmaları halinde bile kurumların, her birkaç senede bir kere elemanlarını yeni teknolojileri özümlemiş yeni mezunlarla değiştirmeleri düşünülemez.

O takdirde yegane çözüm mevcut elemanların değişen iş yapım koşullarına uygun bir şekilde eğitilmeleridir.

Holdingleşmiş ve bünyelerinde büyük küçük az veya çok sayıda şirket veya kar merkezleri ihtiva eden orta ve büyük ölçekli kurumların yanı sıra küçük müesseseler özellikle ülkemizde çoğunluktadır.

Eleman eğitimi için küçük ve büyük ölçekli kurumların uygulayacakları yöntemler birbirlerinden pek farklı olmamakla birlikte, ölçeği ne olursa olsun her kurum verimini ve ürününün kalitesini yükseltmek, maliyetlerini düşürebilmek ve ulusal veya uluslararası pazarlarda rekabet edebilmek için her seviyedeki çalışanını eğitmek mecburiyetindedir.

Özellikle küçük müesseselerde eğitim için angaje edilecek ve belki de part-time çalışacak bir uzmana gerek varsa da metod oldukça pahalıdır. Bu tür uzmanların genelde sanayi ve ticaret odaları, küçük sanayi siteleri için il sanayi müdürlükleri veya sanayi sitesi kooperatifleri yönetim kurulları tarafından kolektif çalışmak

üzere önerilmelerinde yarar görüyorum.

İstihdam edilecek uzmanın herhangi bir konuda ders verebilecek bir teknik uzmanlığa sahip olması düşünülmemelidir.

Eğitimcilik bilgilerini haiz uzmanın yapacağı işler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Benzer işler yapan müesseselerin tesbiti,
- Bu işlerin yeni yapım şekli ve usullerini bilen üniversite içinden veya dışından icabında temsilci firmalardan kişilerin araştırılması, saptanması,
- İş sahipleri ile görüşmeler yaparak, iş yapım usullerinde çektikleri sıkıntıların araştırılması,
- Bu sıkıntıların giderilebilmesi için uzmanlarla görüşülerek ne tür eğitim

programlarına ve kurslarına ihtiyaç olduğunun belirlenmesi,

- Bu kursların bir araya gelecek küçük kuruluşlar için münhasıran yapılıp yapılmayacağının ve mali portrelerinin araştırılması,
- Bu kabil kursları ülke içinde veren profesyonel kuruluşlar veya part-time üniversite-okul kursları varsa bunların araştırılarak ortaya çıkartılmaları,
- Eğitim kurslarına ihtiyacı olduğu saptanan küçük kuruluşlara en uygun optimum masraflı ve yüksek verimli eğitim şeklinin tavsiye edilip verilmesi,
- Kurs sonuçlarında kurum içinde prodüktivite gelişiminin ölçülmesi,
- Kursu başarı ile bitirip verimi yükselten kişilerin gelirlerinin artırılması ile ilgili sistemlerin geliştirilerek, işverenlere önerilmesi.

Yukarıda sözü edilen eğitimler, takım avadanlık kullanma, iş basitleştirme, kalite geliştirme gibi direkt ürün üretim sistemleri ile ilgili olabilecekleri gibi, yönetim, işletme muhasebesi, puantaj, bilgisayar kullanımı, standartlar, muhtelif mesleki eğitimde gelişme gibi konular üzerinde olmaları da düşünülmelidir.

Holdingleşmiş ve birçok şirket ve/veya kar merkezine hükmeden orta ve büyük ölçekli kurumlarda hemen hemen yukarıda sıralanan tüm işler, bir merkezi eğitim kurmay servisi tarafından yürütülmelidir. Eğitim müdürlüğü olarak tanımlayacağımız bu departmanın holdingin "beşeri kaynak" veya "endüstri ilişkileri" birimlerine bağlı olması kanımca yararlı olacaktır.

Büyük müesseselerde yukarıda tanımlanan eğitimlere ilaveten, şirketin iç bünyesini, departmanlarını, yerlerini, önemli kişilerini ve bunların yanı sıra standartlarını ve iş yapım şekil ve

karakterini, kısaca "şirket kültürünü" izah edecek, hazmettirecek özel eğitime de ihtiyaç vardır.

Eğitim uzmanının en önemli görevlerinden biri de amirleri birer eğitimci olarak yetiştirerek, iş başında eğitimin yanı sıra yukarıda izaha çalışılan "şirket kültürü"nü astlarına sindirtmeleridir.

Kaynak: *Dr. Üzeyir Garih, 4 Şubat 1991 Barometre Gazetesi.*

Türkiye'de İşgücü Piyasası ve Örgütlenme Sorunları...

Üretim faktörlerinden birisi olan işgücü en az sermaye kadar önemlidir. Ancak işgücü piyasası Türkiye'de henüz örgütlenememiştir. Bu durum, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun fonksiyonlarını geçmişte yeterince yerine getirmesi için yeterli olanakların sağlanmamasından kaynaklanmaktadır. İş kurumu, ekonomik gelişme, işgücü faktörünün etkin biçimde sağlıklı kullanımı ve işsizliğin en düşük düzeye indirilmesi için gereklidir. Hedef, İş ve İşçi Bulma Kurumu'nu çağdaş bir iş kurumu haline getirmek olmalıdır. İşgücünün en verimli şekilde kullanımı, etkin bir iş kurumu olmadan gerçekleştirilemez. İş kurumunun birinci fonksiyonu, iş piyasasını şeffaf hale getirmektir. Nerede hangi elemana gereksinim var, hangi işler açık, hangi nitelikte eleman bulunamıyor,

hangi nitelikte eleman eksikliği veya fazlası var, bir yıldan fazla işsizlerin sayısı nedir, sektörel dağılımları nasıldır, bilinmeden, yani piyasayı şeffaf olarak görmeden işgücünün etkin olarak kullanımı mümkün değildir.

İş kurumunun ikinci fonksiyonu işgücü piyasasında aktif rol oynamaktır. Birçok ülkede 1940-50'lerde iş kurumları pasif işgücü piyasası ile uğraşmışlardır. Yani açık işler ve işsiz elemanların sayısı araştırılmasına rağmen bunların dengelenmesi için aktif bir çaba harcanmamıştır. 1960-70'lere gidilirken artık pasif bir iş kurumu yerine, aktif dengesizlikleri gidermeye çalışan iş kurumları ortaya çıkmaya başlamış ve bu kurumlar belirli alanlarda eleman eksikliği varsa bunların eğitimini üstlenmişlerdir. İşgücü eğitiminin iş kurumlarının görev ve fonksiyonları içinde olmasının bir nedeni dengesizliklere aktif müdahale etme politikasının bütün batı ülkelerinde

kesinlikle kabul edilmiş olmasıdır. Batıdaki iş kurumları istisnasız işsizlik sigortasını uygulayan kurumlardır. İşsizlik sigortası uygulanırken iş arayan kişiye işsiz olduğu için işsizlik yardımı ödenmesine ihtiyaç duyulmakta, ya da işsizlik yardımından tasarruf etmek için işsiz kişinin bir işe yerleştirilmesi gerekmektedir.

İş ve İşçi Bulma Kurumu son dönemlerde bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Çeşitli projeler uygulamaya (bilgisayar, reorganizasyon, iş danışma, üniversite hizmetleri vs.) başlayan kurum işgücü piyasasında varlığını hissettirme yolları aramaktadır. Yoğun eğitim programlarıyla, idari düzenlemelerle personel yetiştirilmeye başlanmıştır. Çağdaş iş kurumları işçi ve işverenin ayağına hizmet götüren, talebi uyarıcı özelliği olan kurumlardır. Bekleyen yerine hizmetlerini tanıtan ve sunan bir iş kurumu yaratmak temel amaçtır.

Gelişmiş ülkelerde GSMH'dan önemli bir pay istihdamı geliştirmeye ayrılmaktadır. İstihdam açısından ülkemizle benzerlikler gösteren İspanya'da yüzde 3.07 olan bu pay, ülkemizde yüzde 0.16'dır.

İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun batıdaki çağdaş örnekleri düzeyine ulaşması için iş ve işçi bulma, iş ve meslek danışmanlığı, mesleki eğitim ve işsizlik sigortası gibi hizmetleri yurt düzeyinde yaygın ve etkin olarak uygulayabilecek yeni bir hukuki, idari ve mali yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Türkiye'de gizli işsizlik, eksik istihdam ve başka faktörlerin varlığı nedeniyle Kurum'a düşen görev, batı iş kurumlarına düşen görevlerden çok daha fazladır.

1989 yılı rakamlarına bakıldığında Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 10,4 olarak görülmektedir. Toplam iş arayanların yüzde 90'ı da niteliksiz işgücüdür. Ülkemizde işgücü piyasasında

iki önemli husus ortaya çıkmaktadır. Bunlar genç işsizlerin ve niteliksiz işgücünün fazlalığıdır. İstihdamın sektörel dağılımına bakıldığında ise piyasanın gelişmişlik düzeyine ulaşamadığı görülmektedir. Toplam çalışanların yüzde 50'si tarımda, yüzde 15,3'ü sanayide, yüzde 34,6'sı hizmet sektöründe istihdam edilmiştir.

Türkiye'nin genel demografik yapısına bakıldığında ise yıllık yüzde 2.5'i aşan bir nüfus artışı ve hızlı bir kente göç olgusu karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde işgücü piyasasında her yıl 700 bin insana yeni iş alanı açılması sözkonusudur.

Türkiye'de işsizlik meselesinin ekonomik ve sosyal bir olgu olduğu söylenebilir. Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı hızla değişmektedir. Bu noktada, serbest piyasa ekonomisi anlayışı içinde devlete düşen, piyasayı düzenleyici ve piyasaya yol gösteren bir yeniden yapılanmayı gerçekleştirmektir. Bunun yanı sıra

ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücü yetiştirilmesi ve mevcut işgücüne yeni beceriler kazandırılması sözkonusu olmaktadır. Türkiye'de mevcut ve olabilecek işgücü piyasası taleplerinin önceden tesbit edilmesine ve eğitim kurumlarının buna göre insangücü yetiştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

İşgücü piyasasının en önemli sorunlarından biri ileriye dönük olarak insan planlamasının yapılamayışdır. Teknolojideki hızlı gelişmeler ve değişiklikler ülkemiz açısından gelecek yıllardaki hedeflerin belirlenmesini, bu hedeflerle ilgili önceliklerin tesbitini ve bu önceliklere ulaşmada gerekli insan yapımızın ve niteliklerinin belirlenmesini gerektirmektedir. İİBK'nun herşeyden önce makro ölçülerdeki hedeflerini, istihdam tercihlerini ve buna uygun nitelikleri şimdiden belirlemesi doğru bir uygulama olacaktır.

İİBK'nun görevleri arasında en önemlisi

işletmelerin vasıflı işgücü ihtiyaçlarının belirlenmesidir. Bir diğeri ülkemizde meslek sınıflandırması ve mesleklerin tariflerinin yapılması. ve meslekler itibariyle ihtiyaç tesbiti, gelecek için tahmin ve planlar hazırlanmasıdır. İstihdam politikamızın temel hatlarını bugünkü ve gelecekteki ihtiyaçları tesbit etmeden çizmek mümkün değildir.

Diğeri bir sorun da işgücü piyasasındaki ihtiyaçların tesbitinin yanısıra mevcut işgücü kaynağının bu ihtiyaca cevap verebilir hale getirilebilemesidir. Bu konuda Kurum'un eğitim planlaması ve eğitimin organizasyonunu ön plana alması, özellikle sanayileşmenin yoğun olduğu bölgelerde devamlı faaliyet gösterecek eğitim merkezleri oluşturması akla gelebilecek ilk uygulamalardır. Bu fonksiyonların yerine getirilmesinden sonra işe yerleştirmenin büyük bir sorun olmaktan çıkacağı düşünülebilir.

Bu kapsamda işsizlik sigortası sisteminin

getirilmesinin büyük önemi bulunmaktadır. İşsizlik sigortası konusunda Kurum-işveren-işçi diyalogu çok sağlıklı bir yapıda olmalı, Kurum Türkiye çapında yeniden örgütlenmeli ve teknolojik yeniliklere kavuşturulmalıdır. İşsizlik sigortası ile ilgili yasal çalışmaları, işveren, işçi kuruluşları, hükümet ve Kurum gibi özel ve tüzel kişilerin ve kamu kuruluşlarının biraraya gelerek yapması gerekmektedir.

İş ve işçi Bulma Kurumu, öncelikle çağdaş gelişmeler doğrultusunda yeni bir faaliyet programı geliştirmek zorundadır. Kurum, ülkemizin istihdam sorununun çözümüne yardımcı olabilmek için modern tekniklerden yararlanmalı, bilimsel çalışmalara ağırlık vermeli, mesleki eğitim faaliyetlerinde daha aktif bir rol üstlenmelidir. Kurum, gelecekte kaçınılmaz biçimde faaliyete geçecek olan işsizlik sigortasına da hazırlıklı duruma getirilmelidir. Kurum'un kendisinden beklenen görevleri yerine getirebilmesi

için teşkilat yasağı yenilenerek Kurum'a daha fazla idari ve mali özerklik tanınması ve yeni mali olanaklara kavuşturulması yararlı olabilecek uygulamalardır. Bu bağlamda, İİBK'nun bağımsız bir yapıya kavuşturulması, yukarıda da değinildiği gibi yönetiminde işverenlerin ve işçilerin yer aldığı üçlü bir yapı oluşturulması da düşünülebilecek önlemler arasındadır.

Kaynak: 21 Mart 1991 tarihinde *İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü Mehmet Nuri Arslan'ın İstanbul niversitesi'nde verdiği "Türkiye'de İşgücü Piyasasının rgtlenme Sorunları"* adlı konferans; *İstihdam Dergisi*, İİBK.

Avrupa Yaşamında Çeşitlilik Esas...

Ekonomik birliğe rağmen, yürütülen bir araştırma göstermiştir ki, traş kreminden kahveye iki Avrupa ülkesi arasında herhangi bir benzerlik yoktur.

İngilizler askeri güçlerinin Yunanlılarınkinden yaklaşık iki kat daha fazla olduğuna inanıyorlar; Danimarkalı kadınlar kendilerini rujlarına adanmış durumdalar ve İsveçliler alkolsüz biralarla neredeyse duş yapmaktadırlar. Avrupa'da yoğurt tüketimi 20 yılda 3 kat artarken, elektrikli traş makinası tüketimi yok olmuş durumda.

17 Avrupa ülkesinden 22500 kişi arasında yürütülen ve geçtiğimiz günlerde yayınlanan bir araştırmada, bu ülkeler ile ilgili olarak akla gelen hemen hemen her konuda bilgi sahibi olmak mümkündür. Hatta, Norveçlilerin ne kadar deodorant tükettikleri, Almanların

atıkları nasıl kullandıkları gibi akla gelmeyen sorulara dahi cevap bulunabilmektedir.

Bu araştırma 1969 yılında yapılan bir araştırmanın tekrarı ve bir devamı niteliği taşımaktadır. Son araştırmanın amacı Avrupalıların 22 yılda ne kadar değiştiğini gözlemlemektir.

Örneğin, iki arabası olan hane sayısı 3 katına çıkarken, diğer taraftan, 20 yıl önce toplumun yüzde 1'i renkli televizyona sahipken şimdi bu oranın yüzde 90'a çıktığı anlaşılmıştır.

Avrupa insanı diğer ülkelere karşı büyük bir anlayış içindedir. Farklı dinler, farklı kültürler, farklı ekonomilere ve eğitim alt yapısına sahip ülkelerde insanların birbirleriyle evlenme konusunda toleransları artmıştır. 20 yıl önce her beş Avrupalıdan biri ülke sınırları dışına seyahat ederken bugün bu oran her 5 Avrupalıdan 2'si şeklindedir. Bütün

bunlardan çıkarılacak yegane anafikir belkide şudur: Avrupa Birliği demek Avrupa Tek Tipi demek değildir.

Araştırmaya göre, aynı peynirden hoşlanan iki Avrupa ülkesi dahi bulunmadığının anlaşılmış olması Avrupa Birliği' nin kendi milli birliklerini zedeleyeceğini düşünenlerin (Mrs. Thatcher gibi) rahat bir nefes alabileceklerini göstermiştir.

Günlük hayatın ufak tefek ayrıntılarında dahi Avrupalılar tamamen farklı özellikler göstermektedirler. Mesela, kahveyi ele alalım: Almanların yüzde 90'ı günlük kahve ihtiyaçları için elektrikli kahve makinalarını kullanırken, İtalyanlar 'expresso' metodu ile kahve yapmayı tercih etmektedirler. Fakat İtalyanların yüzde 43'ü de hergün kahve gibi alkol almaktadırlar. Diğer taraftan Hollandalılar bütün bunların arasında en çok kahve tüketen ulus ünvanını almış bulunuyorlar. İngilizlerin yüzde 90'ı,

Danimarkalıların ise sadece yüzde 16'sı hemen hazırlanan kahve içmektedirler.

Araştırma neticesinde İsviçrelilerin İtalyanlardan daha fazla spagetti yedikleri ortaya çıkmıştır. İngilizlerin ise oldukça fazla salata, bisküvi ve diyet gıdalar tükettikleri görülmektedir.

Almanlar ve Avusturyalılar en çok kilolarına dikkat eden Avrupalılar. Pek çoğu evlerinde şekersiz tatlılar yapıyorlar.

Araştırma sonuçlarının bazıları kültürel farklılıkları da yansıtmaktadır. Örneğin; İspanyolların ve İtalyanların asla santrifujlu kurutma makinası kullanmadıkları anlaşılmıştır. Bu, kuzey bölgelerde daha fazla kullanılmaktadır.

Fakat İtalyanların çamaşırhanelerini ciddiye aldıkları otomatik çamaşır makinası kullanma oranının yüzde 96 olduğu görülmektedir. Finliler ise kesinlikle su yumuşatıcılar

kullanmamaktadırlar. İngilizlerin ve Hollandalıların yüzde 98'nin evlerinde elektrikli süpürge vardır, bu oran İtalyanlarda yüzde 50'dir.

Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında, Norveç, Fransa'dan sonra, vatandaşların en çok silahlandığı ülkedir. Nüfusun 5'te biri ateşli bir silaha sahiptir.

Almanlar cilt ile ilgili problemleri çok olan ulus oldukları için cilt kremi tüketimi en yüksek ülke Almanya'dır. Yunanlılar ise tam zıttı bir tavırla bu tip kremleri en az tüketen ulustur.

Avrupalılar eskiye göre daha uzun süre eğitim görüyorlar. 1990'da, her on kişiden altısı 16 yaşından sonrada okula devam etmektedir. İngiltere'de yetişkin nüfusun sadece yüzde 3'ü 17 yaşından sonra okula devam etmektedir. Bu oran Avrupa'daki en düşük orandır.

Danimarka ve İsveç'te ruj en revaçta olan

şey: Bu ülkelerde, bayan nüfusun yüzde 78'i düzenli olarak ruj kullanmaktadır. Ayrıca bu ülkeler, en fazla deodorant tüketiminin de olduğu ülkelerdir. Fakat bunun yanında saç boyası kullanımı oldukça azdır. Diğer taraftan, Avrupa'da en çok İngilizlerin saçlarını boyadıkları anlaşılmıştır.

Avrupalıların yüzde 70'i birlikten yanadırlar ve AT ülkelerindeki eğilimlere bakılacak olursa politikacıların 1992 yılı için belirledikleri hedeflerden de ileri gidilmesi istenmektedir.

Körfez krizi de göstermiştir ki Avrupa böyle bir olaya karşı birlik olabilmektedir. Ankete katılanların yüzde 57'si Avrupa'nın ortak bir dış politikayı benimseyebileceğini göstermiştir.

Kaynak: *The European*

Dört Ejderha Ateş Püskürüyor...

Son yıllarda Amerikan yarı iletkenler sanayiine büyük bir darbe indiren Japonlar şimdi de gözlerini Asya'nın geri kalan kısmına dikmiş bulunuyorlar.

Tayvan, Singapur ve Hong-Kong kendi 'chip' sanayilerini geliştirirken, Güney Kore'den Japonya'yı da hedef alan bir mücadele çabası gelmektedir.

Toshiba'nın Genel Müdür Yardımcısı Hideharu Egawa, "Biz olup biteni iyi izliyoruz. Onların bu iş için yetkin olduğunu biliyorum. Fakat çok sinirliler ve çok fazla tecrübeleri yok" derken Seul'de de, bu konudaki hırs henüz kırılmış değildir. Başkent'in güneyindeki Samsung Elektronik Fabrikası, çalışanlarını gelecek yıllardaki kıyasıya rekabete hazırlamak ve onları motive etmek için, üniformalarının üstüne motivasyonu simgeleyen birtakım

figürlerin bulunduğu rozetler
iliştirmektedir.

Samsung'da olduğu gibi diğer Kore
şirketlerinde de gelişme çok hızlı
olmuştur. On yıldan az bir zamanda,
Güney Kore sanayi Dinamik-Hafıza (D-
Ram) üretiminde lider duruma gelmiş ve
daha karmaşık yarı iletkenlerin
ürünlerinin üretilmesine doğru
yönelmiştir.

Yarı iletken sanayiinde Kore'nin elde
ettiği bu başarı doğal olarak diğer
sanayilere de yansımış ve onların da
başarılı olmalarını sağlamıştır. Gözüpek
yatırımların ve güçlü şirket gruplarının da
bunda etkisi büyük olmuştur. Samsung,
Goldstar, Hyundai ve Daewoo gibi
şirketlerin ekonomik düzeylerinin onları
yeteri kadar güçlü kıldığı, bu şirketlerin
seri üretim alanında ciddi tecrübeler elde
ettiği ve bu yoldaki genişlemelerin
1970'lerden beri devam ederek şirketleri
bugünkü konumlarına kadar getirdiği

anlaşılmaktadır.

Kore'nin yarı iletken ürünlerinin satışı 1974'te 200 milyon dolardan, geçen yıl 2 milyar dolara çıkmıştır. Kore şirketleri dünya D-Ram pazarının yüzde 15'ini ellerinde tutmaktadırlar.

Japon Hitachi'den teknoloji alan Goldstar, 4 Mbit'lik chiplerin seri üretimine geçecektir. Hyundai'de kapasitesini arttırmayı düşünmektedir. Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ülkenin hedefinin, 2000'li yıllarda dünya yarı-iletkenlerden yapılmış hafıza pazarının yüzde 20'sini ele geçirmek olduğunu belirtmektedir. Ülkenin materyal gelişimi ve üretim teknolojisi gibi bazı zayıf noktalarının olduğu da belirtilmektedir. Sanayi için hala en önemli araçların Japonya'dan ithal edildiği, üretim araçlarının sadece yüzde 10 kadarının ülke sınırları içinde üretildiği tahmin edilmektedir.

Kore'liler bazı araştırma programlarında

zayıf olduklarını kabul ederlerken, Japon makina sanayinin araştırma- geliştirme çalışmalarındaki üstünlüğünü yadsımamaktadırlar. Güney Kore'de şirketler bu tip açıklarını kapama çabası içerisindeyler. Bu amaçla Samsung geçen yıl 900 tane mühendisi yarı iletkenler departmanında görevlendirmiş ve satış hasılatının yüzde 12'lik kısmının AR-GE çalışmalarına ayrıldığını, Kaliforniya'daki araştırma merkezinde de 100 tane mühendisin işe alındığını açıklamıştır. Kore hükümeti de bu konularda şirketlere destek vermektedir. 1993 yılında sonuçlanacak bir 'yarı-iletken chip' araştırma projesi için devlet 100 milyon dolarlık yardım sağlamıştır.

Koreli şirketler Amerika ve Avrupa'daki elektronik firmaları ile ilişki içine girmek istemektedirler. Samsung Hawlette-Packard ile RISC'ler* üzerine bir proje

*RISC: Reduced Instruction Set Computing/ Az komutla hesaplama yapan setler.

yürütmektedir. RISC chipleri, ucuz olmalarının yanı sıra çok az enerji harcayan güçlü mikro işlemcilerdir. Samsung, Amerika ile olan ilişkileri çerçevesinde ayrıca U.S. Intel'e chipler satmaktadır. Kore şirketleri Avrupa ve Amerika ile uzmanlık desteği konusunda bağlantılar kurarak Japonya'ya olan bağımlılıklarını azaltmaya çalışmaktadır.

Kore'nin planlı gelişmesi görüldüğü kadar da kolay değildir. Aslında, Japon üreticiler de Kore'nin normalin üzerinde üretim yaparak dünya yarı-iletkenler piyasasını alt üst etmelerinden korkmaktadırlar. NEC Şirketinden Başkan Yardımcısı Tomiho Matsumura başarılı bir yarı iletkenler üretiminin iyi bir altyapı ile mümkün olabileceğini söylemektedir ve şöyle devam etmektedir.

"Onlar Japonya'dan pekçok alet-edavat aldılar ve hafıza üretimi üzerine

alışmalarını yoğunlaştırdılar, bu ise onlara pek fazla bir esneklik kazandırmadı. şayet bu sektörde ayakta kalabilmek istiyorsanız, gerekli esnekliğe sahip olmalısınız. Belki tek bir şirket ayakta kalabilir ve öyle sanıyorum bu şirket, Samsung olabilir."

Tayvan'da da şirketler devletin yardımı ile piyasada yer almak istemektedirler. Tayvan'ın amacı 1988'de büyük bir chip sıkıntısı yaşayan adadaki elektronik eşya üreticilerine dengeli bir chip arzı yaratmaktadır.

Fakat bu kalkınma planına ilham veren chip sıkıntısı bitmiştir. Ayrıca 1Mbit'lik D-Ram'ların fiyatları çok düşük olup 4 Mbit'lik chip üretimindeki çetin rekabet vardır. Yurtiçinde üretilen chiplerin başlangıç maliyetleri henüz gelişmekte olan Tayvan üreticileri için riskli bir yük olarak gözükmektedir.

Tayvan hükümeti, mikro işlemciler ile

**TÜSİAD Yönetim Kurulu
Başkanı
Bülent Eczacıbaşı'nın
Genç İşadamları Derneği'nin
Düzenlediği Panelde
Yaptığı Konuşma**

(6 Mayıs 1991)

1. The first part of the document is a list of the names of the persons who have been appointed to the various offices of the city of New York.

2. The second part of the document is a list of the names of the persons who have been appointed to the various offices of the city of New York.

3. The third part of the document is a list of the names of the persons who have been appointed to the various offices of the city of New York.

4. The fourth part of the document is a list of the names of the persons who have been appointed to the various offices of the city of New York.

5. The fifth part of the document is a list of the names of the persons who have been appointed to the various offices of the city of New York.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli konuklar,

Özellikle ekonomide yapılması gerekenlere ilişkin tartışmaların yoğunlaştığı bu dönemde böylesine seçkin katılımcılarla birlikte bu toplantıya çağırılmış olmaktan onur duyuyorum ve bu değerli fırsat için Genç İşadamları Derneği'ne pek çok teşekkür etmek istiyorum. Son zamanlarda ekonomimizin sorunları konusunda yorum yapmanın hem bazı kolay tarafları, hem de önemli güçlükleri bulunuyor. Kolaylıklar sorunların ve çözümlerin az-çok belli olmasından kaynaklanıyor. Son yıllarda dünyanın geçirdiği deneyimlerle Türkiye'nin deneyimlerini bir araya koyunca ekonomimizde aksayan yönleri ve nelerin değişmesi gerektiğini net biçimde görmek mümkün oluyor. Hükümetten, muhalefetten, özel kesimden, basından, üniversitelerden çeşitli gözlemciler ve araştırmacılar benzer analizler yapıyorlar, aynı sorunlara

değiniyorlar, benzer çözümler öneriyorlar. Ekonomimizde izlememiz gereken yol konusunda bazı temel tartışmaları ve model arayışlarını geride bırakmış gibi gözüktüyoruz. Hepimiz serbest piyasa ekonomisi diyoruz; enflasyona, KİT'lere, kamu açıklarına, vergi sorununa işaret ediyoruz. İşte burada ekonomi konuşmanın hem kolaylığı hem de zorluğu yatıyor. Kolay, çünkü söylenecek "doğrular" açık seçik ortada. Zor, çünkü herkesin söylediği şeyleri tekrarlayarak ilginç bir konuşma ortaya çıkarmak mümkün değil. Ayrıca, "siyasetçilerin uygulamadaki sorunlarını gözardı eden", "ayakları yere basmayan" bir işadamları olarak suçlanmak olasılığı da az değil.

Geçmişteki ekonomi tartışmalarını farklı ideolojik yaklaşımlar renklendirirdi. Sanayileşmenin devlet eliyle mi, yoksa özel kesim tarafından mı gerçekleştirilmesi gerektiğini tartıştık; ithal ikamesi yoluyla mı, yoksa dışa dönük

sanayileşme yoluyla mı kalkınmanın daha başarılı olacağını tartıştık. Turizmin ülkeye yarar getireceğini savunanlar, "turizm döviz getirir ama ahlak götürür" diyen siyasetçilerimizle tartışırlardı. Yabancı sermayeyi savunanlar, yabancı sermayenin ülkeyi sömürgeleştireceğini düşünenlerle tartışırlardı. Yine Genç İşadamları Derneği'nin bir toplantısındaki konuşmasında Sayın Bülent Ecevit, 1950'lerde Hilton Otel'i'nin kurulması gündeme geldiğinde, zamanın muhalefetinde "eyvah, kapütilyasyonlar geliyor!" diye nasıl tepkiler uyandığını hatırlatmıştı. Ekonomide bu renkli tartışmaların yerini, giderek biraz daha teknik içerikli, daha ayrıntıya yönelik, daha "sıkıcı" tartışmaların alacağı anlaşılıyor. Artık daha çok, örneğin turizmi nasıl daha etkin biçimde teşvik edebileceğimizi, yabancı sermayeyi hangi alanlarda ve ne şekilde teşvik etmemiz gerektiğini; KİT'leri özelleştirmenin yöntemlerini konuşuyoruz.

Ama üzülmemize ve eski zamanların

heyecanlı tartişmalarına zlem duymamıza hiç gerek yok, çünkü başka alanlarda en temel konuları, çoktan çözmüş olmamız gereken sorunları yoğun biçimde tartişmaya devam ediyoruz. Hala Anayasa tartişmaları içindeyiz; üniter devlet, federe devlet tartişması yapıyoruz; AT ile bütünleşme hedefine karşı İşlam Dünyası'na yönelme tercihini tartişıyoruz; Cumhuriyet'in temelinde yatan laiklik ilkesinin anlamını tartişıyoruz; milli eğitimde birlik ilkesini tartişıyoruz; politik ve sosyal bir dizi konuda toplumsal uzlaşmadan ne kadar uzak olduğumuzu hayretler içinde görüyoruz. Dünyadaki deneyimlerin bize ışık tutması olasılığının az olduğu, daha çok Türkiye'nin kendine özgü koşullarına bağlı temel konularda toplumca kalıcı ve sağlam sentezlere varmakta çok geri kalıyoruz.

Biz yine ekonomimize dönelim. Kimsenin bilmediği sorunları ortaya koymak, yaratıcı çözümler önermek ne

kadar zor da olsa, asıl sorunların uygulamada olduğunu bilsek de bizim görevimiz yine sorunlara işaret etmek, yine çözümler önermek. Bunu yaparken son yıllardaki gelişmeleri ve bugün geline noktaı kısaca değerdendirmek ve bir sanayicinin bakışı açısından bazı sorunlara değinmek istiyorum.

1980'lerin ekonomi sloganı ülkemizde "serbest piyasa ekonomisi" oldu. Serbest piyasa koşullarını oluşturmaya çalışırken aynı zamanda ithal ikamesine dayalı, kapalı bir ekonomik büyüme modelinden dışa dönük, ihracata ağırlık veren bir ekonomiye geçiş hedefini benimsedik. Acaba ekonomik model değışikliğini uygulamaya koyduğumuz 1980'den bu yana geçen sürede serbest piyasa ekonomisine geçişi ne ölçüde başarabildik? Dışa dönük büyümeye geçişte ne kadar başarılı olduk, dışa dönük büyümeyi başarıyla sürdürebilecek ve daha ileri aşamalara götürebilecek temelleri oluşturabildik mi? Sanayimiz bu

süreç içinde kendisine düşeni yapabilecek duruma gelebildi mi?

Bilindiği gibi TÜSIAD bir süre önce "21. Yüzyıla Doğru Türkiye" başlıklı raporunun ilk bölümlerini kamuoyuna açıkladı. Bu raporun birinci bölümünde Türk Ekonomisinin gelişme sürecinin ve bu arada tabii 1980'den sonraki dönemin bir değerlendirmesi yapılıyor. Çalışmanın vurgulanması gereken ana mesajlarından biri, Türk ekonomisinin birbiriyle stratejik açıdan bütünleşmeyen ve gerçekte kendilerine özgü evrelerini tamamlayamamış olan çeşitli dönemlerden geçmiş olduğudur. Seçilen politikalar genellikle önceki dönemlerin uygulamalarına ve siyasal dünya görüşlerine bağlı olarak, bunların etkilerini düzeltmek ve yavaşlatmak amacıyla benimsenmişlerdir. Sosyo-ekonomik önceliklerin stratejik sıralamasında dış dünyanın gerçeklerine gereken ağırlık verilmemiş, bu nedenle Türkiye başlıca ekonomilerin ardında

kalmıştır. TÜSİAD raporu 1980'den sonraki dönemi "Çağdaşlaşma ve Serbestleşme Dönemi" olarak nitelendiriyor. Bu dönemde yoğun kamu harcamalarıyla alt yapıyı geliştirme çabalarına girildiğini, piyasa güçlerinin çalıştırılmaya başlandığını, dışa dönük stratejilerin benimsendiğini, dış ticaretin serbestleştirilmesine önem verildiğini, vergi sisteminde yeni düzenlemelere gidildiğini, sermaye piyasasının yeniden örgütlendiğini, KİT'lerin özelleştirilmesi uygulamasına başlandığını görüyoruz. Başka bir deyişle, 1980'li yıllar ekonomide bir yeniden yapılanma sürecinin başlangıcı olmuştur.

Bu yeniden yapılanmanın en somut sonuçları gelişen alt yapıda, artan dış ticaret hacminde, ihracatta ve özellikle sanayi ürünleri ihracatında, artan turizm gelirlerinde ve yabancı sermaye girişlerinde görülmüştür. Yeniden yapılanmanın en önemli etkileri belki de bu somut gelişmelerle değil; elle

tutulmayan, gözle görülmeyen, daha çok insanların kafasında meydana gelen değişimlerle ilgilidir. İletişim ve ulaşım olanaklarının genişlemesi ile insanlarımızın dünyaya açılması, rekabetin artışı ve ihracata yönelik ile sanayinin kalite, verimlilik ve yönetim kavramlarına bakış açısının değişmesi Türkiye'ye çok şeyler kazandıracak değişimlerdir.

Şimdi bu genel çerçeveye içinde imalat sanayinin durumunu değerlendirmeye çalışalım: 1980 öncesi uygulanan politikalarla ortaya çıkan sanayi tabanı, 80 sonrasında meydana gelen olumlu sıçramaların başlangıç noktasını oluşturuyordu. Gerçekten 80 sonrasında uygulanan politikalarla sanayinin GSYH içindeki payı giderek yükseldi, sanayi üretimi arttı ve sanayi ürünleri ihracatının toplam ihracat içindeki payı hızla yükseldi. 80 sonrasında sanayi üretiminin yılda ortalama % 6.3 arttığını; sanayinin GSMH içindeki payının 1980'de % 25'ten

1989'da % 32'ye çıktığını; sanayi ürünleri ihracatının dolar cinsinden yılda ortalama % 20 arttırıldığını ve sanayi ürünlerinin ihracattaki payının % 36'dan % 80'e yükseldiğini gördük (OECD - 1990). Ne var ki, imalat sanayi sabit sermaye yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı giderek azaldı. Bu payın düşmesinde kamunun imalat sanayi sabit sermaye yatırımlarına ayırdığı payın bilinçli bir şekilde düşürülmesinin etkisi oldu. Kamu imalat sanayii sabit sermaye yatırımlarının toplam kamu yatırımları içindeki yerinin 1980'de % 34.26'dan sürekli düşüş göstererek 1989'da % 5.42'ye indiğini görüyoruz. Ancak asıl önemlisi 1980'li yıllarda özel imalat sanayi yatırımlarının, toplam özel sektör yatırımları içindeki payının büyük ölçüde azalma göstermesidir. Özel imalat sanayi yatırımlarının toplam özel sektör yatırımları içindeki payı 1981'de % 37.81'den sürekli düşüş göstererek 1989'da % 21.76'ya gerilemiştir. Bu sonuç kamunun bu alanda yarattığı boşluğun

özel sektör tarafından doldurabilmesi için uygun bir ortamın yaratılamadığını gösteriyor. Nitekim kamu-özel toplam imalat sanayi yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payının 1980'de % 34.65'den yine sürekli düşüş göstererek 1989'da % 14.53'e gerilediğini görüyoruz.

İmalat sanayi yatırımları konusunda ortaya çıkan bu son derecede olumsuz tablonun iyi değerlendirilmesi gerektiği kanısındayım. Bu tablonun ardında ekonomimizin geleceğine ilişkin önemli mesajlar yatmaktadır. Bunları bugün dikkat almazsak bu yatırım yoksunluğunun bedelini ekonomimiz ve toplumumuz gelecekte çok acı biçimde ödeyecektir.

TÜSİAD'ın "21. Yüzyıla Doğru Türkiye" raporunda sanayileşme konusunda bazı önemli saptamalar yer alıyor. Türkiye 1920'lerden bu yana sanayileşmeyi kalkınmada en önemli ulusal amaç olarak

benimsediği halde, sınaı gelişme yetersiz kalmış ve sanayi dünya ölçüsünde belirgin bir kişiliğe ulaşamamıştır. Geçmişte uygulanan ithal ikamesi politikası nedeniyle Türk Sanayi henüz önemli odak noktalarını geliştirememiştir. Rekabet dinamikleri ve ölçek ekonomileri açısından da sanayimizin bazı önemli yapısal bozukluklar içinde olduğunu görüyoruz. Dışa açık, daha rekabetçi ve verimli bir ekonomik düzen içinde sanayimizin yapısal bozukluklarının düzeltilmesi öncelikli bir hedef niteliğini alıyor. Aynı zamanda 21. yüzyılın dünyasına sanayileşme yoluyla köprüler kurmayı hedefliyoruz. Sanayileşmenin istihdam, döviz, milli gelir artışı getirmesini bekliyoruz. Dünya çapında rekabet gücüne sahip dışa dönük sanayilerin getirdiği itici güçle sosyo-ekonomik gelişmemizi hızlandırmak istiyoruz. Özetle sanayimizden çok şeyler bekliyoruz. Sanayimizden böylesine yüksek beklentiler içinde iken sanayimizi yatırım yapamaz duruma getirmiş

bulunuyoruz.

İmalat sanayii yatırımlarında geline
darboğazın nedenleri sanayiciler
açısından çok açıktır ve sık sık dile
getirilmektedir. Bunların başında hiç
kuşkusuz yüksek faizler geliyor. Bugünkü
finansman maliyetleri ile imalat
sanayiinde önemli yeni yatırımlar
beklemek çok yersizdir. Sanayinin yatırım
gücü paranın maliyeti ile doğrudan
bağlantılıdır. Esasen bir ülkenin
ekonomik açıdan güçlenmesinin kaynak
maliyetini düşürmekteki başarısına bağlı
olduğunu söyleyebiliriz. Ekonomide en
başarılı ülkeler parasal kaynakları en
düşük maliyetle kullanan ülkelerdir.
Sanayiciyi "hep ucuz kredi için
ağlamakla" suçlayanların bu noktayı iyi
kavramalarında yarar vardır. Çok önemli
bir bankanın yöneticisi olan bir Amerikalı
bankacının ilginç bir saptamasını
dikkatinize getirmek istiyorum: "Faiz
oranlarının yatırımların zaman perspektifi
ile bağlantılı olduğu kanısını taşıyım,"

diyor bu bankacı. "Eğer paranın maliyeti Japonya'da % 4 ise, bu size bir yatırımı tamamlamak için 25 yıl süre verir. Eğer faiz İngiltere'de % 10 ise, ancak 10 yıllık bir zaman süresini düşünebilir, bunun dışına taşan projelerle ilgilenemezsiniz. Oysa on yılda tamamlanamayacak, ancak 25 yılda bitirebilecek pek çok projesi vardır bir ülkenin . Bazı az gelişmiş ülkelerde paranın maliyeti daha da yükselir, % 30'lara, 40'lara ulaşır. Böyle ekonomilerde zaman çerçevesi 3 yılı aşan sorunlarla uğraşmamız olanaksızdır." Gördüğünüz gibi bu bankacı bizdeki gibi %100'lere ulaşan finansman maliyetlerinden söz bile etmiyor. Bu düzeydeki faizlerle geleceğe yönelik herhangi bir projeye yatırım yapmanın olanaksızlığı açıktır.

Sanayileşmenin önündeki en büyük ikinci engel, elbette birincisi ile bağlantılı olan enflasyondur. İzninizle burada son bir kez TUSİAD'ın "21. Yüzyıla Doğru Türkiye" raporuna atıfta bulunmak istiyorum.

Dünyadaki örnekler bize enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde kalkınmanın ihtiyaç duyduğu yatırımların yapılamadığını gösteriyor. Kalkınma atılımları enflasyonun düşük olduğu zaman süreleri içinde yapılabilmektedir. Uzun süreli, dengeli, hızlı kalkınma için ekonomik istikrar önkoşuldur. Bugün ekonomide karşı karşıya bulunduğumuz sorunların hepsinin nedeni yüksek enflasyona dayanmaktadır. Yüksek faizden yatırım eksikliğine, gelir dağılımından işçi-işveren ilişkilerindeki aksaklıklara kadar tüm sorunlarımızın kaynağı enflasyondur.

Yüksek enflasyon ve yüksek faiz sorununun altında yatan etkenin kamu açıkları olduğunu artık hepimiz biliyoruz. Devlet iki yakasını bir araya getirememektedir. Vergi toplamayan, KİT'leri verimli çalıştıramayan, masrafları kısılamayan devlet, yarınını düşünmeyen bir tüccar gibi borçlanmakta, bir yandan da KİT ürünlerine zam

yapmaktadır. Devlet bir dipsiz kuyu gibi parasal kaynakları emdikçe özel kesim kaynak kısıtlılığına düşmekte, paranın maliyeti göklere çıkmaktadır.

Yatırımcının karşısındaki en önemli engellerden bir üçüncüsü belirsizlik ortamıdır. Her yatırım bir belirsizlik karşısında yapılır, belirsizlik nedeniyle bir risk taşır ve bu risk karşılığında yatırımcı kar bekler. Bu anlamda belirsizlik, risk ve kar birbirleriyle bağlantılı ekonomik kavramlardır. Oysa bizim yatırımcılarımızın karşı karşıya bulunduğu belirsizlik ortamının ekonomik belirsizliğe ek olarak çok başka boyutları vardır. Bu boyutlar ekonominin yönetiminde alınan kararlarla ilgilidir. Ekonominin yasal çerçevesinin ani kararlarla değişmesi, birbiriyle çatışan kararların alınması sık rastladığımız durumlardır. Dışa açık sanayileşmeden söz edilirken bir yandan ihacat teşvikleri kaldırılmakta, bir yandan ihracatı cezalandıran bir kur politikası

sürdürülmektedir. Programsız, düzensiz, ileriye dönük hesap yapmayı olanaksız kılan bir dış ticaret politikası ile sanayicinin karşısına sık sık sürprizler çıkarılmaktadır. Oysa ekonomide istikrarın sağlanması için herşeyden önce ekonomik kararlarda tutarlılık, süreklilik ve istikrarın sağlanması gereklidir.

Yatırımların arttırılması konusunda çok ciddi engellerle karşı karşıya bulunduğumuz açıktır. Sanayicinin ülke kalkınmasında üstlenmiş olduğu önemli görevlerin bu koşullarda yerine getirilmesi gerçekten zordur. Ünlü Japon sanayici Konosuke Matsushita: "Sanayicinin görevi fukaralığı, yoksulluğu yok etmektir," diyor. Oysa bizim sanayicilerimizin büyük bir kısmı, yatırım yapmak şöyle dursun, öldürücü yüksek faiz- yüksek enflasyon ikilisi karşısında işletme sermayesini korumak, üretimini sürdürebilmek savaşı vermektedir. "Türkiye sanayileşmekten vaz mı geçiyor?" sorusunun gündeme

gelmesi şaşırtıcı olmamalıdır.

Bu engellerin ortadan kaldırılması ve sanayi yatırımlarının önünün açılması gerçek anlamda serbest piyasa ekonomisine geçişin tamamlanması ile başarılabilir. Para piyasalarında Devletin ağırlığı en alt düzeye indirilmeden, gerçek bir serbest piyasa ekonomisinin varlığından ve arz-talebe göre belirlenen para fiyatından söz edemeyeceğiz. Paranın fiyatındaki çarpıklık kaçınılmaz olarak malların fiyatlarına yani enflasyona ve dövizin fiyatına yansımaya devam edecektir.

Ortaya çıkan dengesizlikler ve bu sonuçlara yol açan etkenler ekonominin bilinen, basit gerçeklerinden kaynaklanıyor. Bunların çözümleri için de karmaşık, sihirli formüller aramak gereksiz. Çözümleri kendi ülkemizin ve diğer ülkelerin deneyimlerinden, ekonomi biliminin birikimlerinden kolayca çıkarmak mümkün-nitekim

Türkiye'de enflasyon konusunu ciddiye alan herkes benzer ekonomik çözümler öneriyor: Sanayileşmenin başarısı için istikrara önem verilmesi; bütçe birliğinin sağlanması ve borçlanma ile teşviklerin ekonominin imkanlarına dayalı limitlere bağlanması; bütçenin sağlam kaynaklara dayandırılması amacıyla vergi sisteminin vergi idaresinde reform ve vergi tabanının genişletilmesi doğrultusunda yeniden düzenlenmesi, Merkez Bankası'nın bağımsızlığının sağlanması; KİT'lerin ekonomiye yük olmaktan çıkarılması sık sık tekrarlanan önerilerin en başta gelenleridir. Durum böyle iken çözümsüzlüğün devam ediyor olması, problemlerin ekonomi dışındaki ciddi boyutlarını ortaya koymaktadır. Belli ki sorunlar ve çözümler konusunda görüş birliği olsa bile, acı ilaçların zamanı ve ölçüsü konusunda fikir ayrılıkları vardır. Bu ekonomi dışı boyutlar hakkında fazla yorumlara girmeden ve nihayet enflasyon, istikrar, kamu açıkları, faizler konularını bir kenara bırakarak başka bazı

önerilerimizi belirtmek istiyorum.

Türkiye'nin kısa ve uzun vadeli bir dizi sorununda çözüme giden yolların toplumsal uzlaşmadan geçtiğini tekrarlamaktan TÜSİAD hiç yorulmayacak. Toplumsal uzlaşma bir anda sıfırdan başlayıp oluşmaz, bir suya atılan taşın meydana getirdiği dalgalar gibi halka halka büyüyerek topluma yayılır. İşte biz daha bu taşın suya atıldığını, ilk küçük halkanın ortaya çıkışını bile göremiyoruz. Ekonomimizi yönetenlerin sorunlara ve çözümlere bakışlarında bir görüşbirliği içinde olmadıklarını anlıyoruz ve birbirleri ile çelişen beyanlarını izliyoruz. Sık sık değiştirilen aralarında uyum bulunmayan kararlarla ne toplumsal uzlaşmanın oluşturabileceğini, ne de geleceğe ilişkin olumsuz bekleyişlerin kılalabileceğine inanıyoruz. Bu nedenle uzlaşma dalgalarını halka halka topluma yayacak ilk küçük taşın ekonomi yönetimini elinde bulunduranlarca atılması gerektiğini

düşünüyoruz.

İkincisi, toplumsal uzlaşmanın en önemli halkalarından birinin kamu-özel kesim dialoğu ile oluşabileceğinin vurgulamak istiyoruz. Bu diyalogun sağlam temellere oturtulması için ilk adımlar atılmalı ve Ekonomik ve Sosyal Konsey'in Anayasada yer alması mutlaka sağlanmalıdır.

Üçüncüsü, dışa açık sanayileşmeyi olumsuz etkileyen uygulamalardan vazgeçilmelidir. Bu amaca yönelik olarak, dış ticaret politikası programsızlıktan ve düzensizlikten kurtarılmalı, kamu harcamalarında öncelikler bilim, teknoloji, eğitim ve sağlık için daha fazla pay doğrultusunda yeniden belirlenmeli; teşvik sistemi sanayinin rekabet gücünü arttırmayı hedefleyerek basit ve şeffaf hale getirilmeli, etkileri yakından izlenmelidir.

Son olarak da, sanayicilerin ekonomi

yönetimine karşı duydukları güvenin, siyasi amaçlı açıklamalarla sarsılmasına izin verilmemesi gerektiğine işaret etmek istiyorum. Yatırımcıların ekonomimizi yönetenlerin sözlerine duydukları güven özenle korunmalı, tutarsız açıklamalar, gerçekleşemeyeceği belli olan hedef ve öngörülerle bu güvenin aşınmasına meydan verilmemelidir. Örneğin yıllardır yaşanan tekrarların sonucu, kamu açıklarının finansman biçiminin fiyat artışlarının temel nedeni olduğu herkes tarafından bilinirken, mali disiplin sağlanması yolunda ciddi bir kararlılık göstermeksizin enflasyonun düşeceği iddialarında bulunmak, beklentileri değiştirmedeği gibi, ciddiyetle hazırlanan başka programların etkilerini de sınırlamaktadır.

Özetle sanayicinin güvenmeye, biraz morale, biraz da ucuz kaynağa ve herşeyden önce istikrara ihtiyacı vardır! Biz bunların tutarlı politikalar ve yerinde kararlarla sağlanacağı konusunda

iyimserliğimizi koruyoruz. Ancak bütün özel kesim kuruluşlarının da katılması ile hazırlanacak bir stabilizasyon programının kısa sürede yürürlüğe konmasının mutlaka gerekli olduğunu düşünüyoruz. TUSİAD'ın bu konuda gerekli katkıları yapmaya hazır olduğunu belirtmek istiyorum. Yatırımların önündeki engeller azalınca ekonomimizi dünya ekonomisi ile bütünleştirecek olan gerçek anlamda dışa dönük sanayileşme atılımı başlayacaktır.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür eder, saygılar sunarım.

ilgili AR-GE projelerini desteklemekte, ticari olarak rağbet gören chip sanayiinde bir gelecek görmektedir. Aynı zamanda, diğer chip üreticiler, 1 Mbit'lik chiplerin saltanının devam edeceğini  mit ederek geçmişte yapılan sermaye harcamalarının hakkının korunacağını  mit etmektedirler.

Singapur'da da devlet ticari bakımdan değerli olan chip üretimi ile ilgilenmektedir ve bölgesel yapıdaki Japon firmalarını üretim platformlarının yakınında tasarım merkezleri kurmaya cesaretlendirmektedirler. Intel 20 mühendislik bir araştırma merkezini Singapur'da kurmaktadır. Birkaç ufak Amerikan firması da tasarım ile alakalı projelerle ilgili duyuru yapmıştır.

Hong Kong hükümeti geçen  ubat ayında özel entegre devrelerin bölgesel tasarımını destekleyen bir program uygulayacağını duyurmuştur. Aslında, bu programın sermaye yönünden büyük şirketlerle ba a

çıkamayacak olan küçük şirketler için geliştirilmesi planlanmaktadır.

Japon chip üreticiler sadece Güney Kore'yi, hatta Güney Kore'de de Samsung'u kendilerine rakip görmektedirler. Diğer Asya ülkelerinin pekçoğunun gelecekteki rolünün Japon sanayiinin birer parçası olması, ancak, bölgesel mühendislerin tasarım ile ilgili birtakım başarılar elde etmelerinin beklendiği belirtilmektedir.

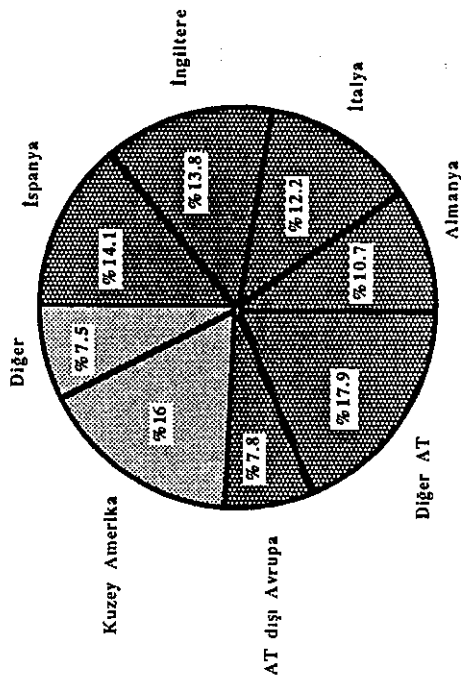
Kaynak: *Financial Times*.

Fransa'da Yabancı Şirket Alımları Hızlandı...

Banque de France'a göre, Körfez krizinin yarattığı belirsizliklere rağmen, Fransız şirketlerinin uluslararasılaşması 1990'da da tüm hızıyla sürmüştür. Banque de France'ın topladığı verilere göre şirketler 1988'de 107, 1989'da 200 ve 1990'da 324 "önemli" operasyon gerçekleştirmişlerdir. Önceki yıllarda oldukça aktif olan büyük Fransız gruplarının yanı sıra, 1990'da orta ve büyük ölçekli işletmeler (iş hacimleri 10 milyar frankı aşmış olan) bu hareketin öncüleri olmuşlardır. Fransız şirketlerinin yüzde 70'i Avrupalı ve orta ölçekli şirket alımlarına ağırlık vermektedirler. Şirket satın alımlarının ancak yüzde 6.8'i 1 milyar frank sınırını aşmaktadır. Banque de France yurtdışından şirket alımlarının devam edeceğini öngörmektedir.

Kaynak: *Le Monde*

Fransızların Yurtdışında Şirket Alımları

Kaynak: Banque de France

Kuzey Amerika Ortak Pazarı...

ABD Başkanı'nın Ticaret Temsilcisi Carla Hills ABD'nin güney komşusu Meksika ile yürüttüğü ticaret görüşmeleri konusunda bilgi verirken, Senato Finans Komisyonu Başkanı Lloyd Bentsen Amerika'da ve Meksika'da ücretler arasındaki 7 katlık farka dikkat çekerek "ABD'nin gücünde ve büyüklüğünde hiçbir ülkenin, Meksika gibi gelişmekte olan bir ülkeyle hiçbir zaman bir serbest ticaret anlaşması yapmayı denemediğini" belirtmiştir.

ABD ile Kanada arasındaki serbest ticaret anlaşmasının sonuçlandırılması kolay olmamış ve uygulaması da birçok Kanadalı tarafından hoşnutsuzlukla karşılanmıştır. Meksika ile aynı tür bir anlaşmanın yapılması daha zor olacak gibi görünmektedir. Başkan Bush'un her iki komşusuyla tedrici olarak 350 milyonluk bir "Kuzey Amerika Ortak Pazarı"

oluşturma tasarısının gerçekleşme ihtimali ise aynı derecede güçtür.

GATT'ın uluslararası ticaret anlaşmalarına bir katkı veya bir alternatif gibi görülen bu kavramlar Amerikalıların ve Avrupalıların yeni ticari anlaşmalar yapma konusunda gittikçe artan güçlükler karşısında düşündükleri çözüm yollarından bazılarıdır. Bush yönetimi bir "Kuzey Amerika Ticaret Bloku" oluşturulmasını, bir "Avrupa Kalesi" meydana getirmek isteyenlere karşı caydırıcı g olarak kullanmak istemektedir.

Temsilciler Meclisi'nin Başkanlığın stratejilerine destek verdiği görülürken, Senato'ya Meksika konusunda birçok baskı gelmektedir. Çevreciler Meksika'yı doğayı koruma konusunda hiçbir kural getirmemekle suçlarken, siyasal haklar konusundaki çevreler ülkenin demokratik gelişiminin yetersiz olduğunu ifade etmekte, tüketiciler, kk ve orta ölçekli şirketler, çiftçiler ve özellikle

sendikalar rekabetten çekinmektedirler.

George Bush'un niyeti 1992 sonunda bir antlaşmaya ulaşmaktır. "Kuzey Amerika Ortak Pazarı" adına rağmen, bu projenin amacı bir Kuzey Amerika Topluluğu'ndan çok bir serbest ticaret bölgesi oluşturmaktır.

Başlangıçta ilk amaç olarak Kanada ile mevcut olan anlaşmanın bir benzerinin Meksika ile de yapılması öngörülmüştür. Başta Washington liderliğinde böyle bir girişime katılmaya pek istekli olmayan Kanada, geçtiğimiz sonbahardan itibaren üçlü çalışma gruplarına katılmıştır. Burada amaç, Meksika ile ABD arasında yeni bir anlaşmanın yapılması ve daha sonra Kanada ile uyum çalışmalarının yapılması yerine, Meksika'nın baştan iki yıllık Amerika-Kanada anlaşmasına dahil edilmesidir.

Üçlü anlaşma temel olarak mal ticareti, gümrük ve kota muafiyeti tanınması,

ortak gümrük kuralları uygulanması, hizmet sektöründe ayrımcılık uygulanmaması konularını ele almakta ve yatırımcılara uygulanacak işlemler, patentlerin, yayın haklarının ve ticari uyuşmazlıkların çözülme usulleri hakkında genel kurallar getirmektedir.

Kanada, ABD'nin birinci ticaret ortağı durumundadır. Meksika ise Japonya'dan sonra üçüncü durumdadır. Ancak Meksika'dan, ABD'ye yasadışı olarak her yıl milyonlarca işsiz göçmen gitmektedir. Bu bakımdan öngörülen anlaşma sadece Meksika açısından büyük önem taşımamakta (ABD, Meksika'nın ticaret hacminde yüzde 80'lik bir pay olarak birinci ticaret ortağı durumundadır), ABD açısından da yaşamsal bir öneme sahip bulunmaktadır.

ABD yönetimi, 1986 tarihli göç yasası ile sınırlanamayan kaçak göçmen akımının bu yolla yavaşlatılabileceğini ümit etmektedir. 1990'da Meksika sınırından 1

milyon kaçak göçmen ABD'ye giriş yapmıştır.

Şu ana kadar sürdürülen görüşmelerde oldukça ihtiyatlı davranılmış ve ekonominin temel konularına girmekten kaçınılmıştır. Bunlar arasında çevre, göç, petrol, sosyal sorunlar, vergi konuları bulunmaktadır. Mexico City'ye yaptığı ziyarette George Bush, Meksika'dan petrol ithalatını 5 milyar dolar arttırma sözü vermiş, ancak Meksikalı ilgililer bu alanda özerkliklerini korumada ısrar etmişlerdir. 1991'de, ABD'den Meksika'ya telefon, bankacılık ve otomotiv gibi çeşitli alanlarda yaklaşık 4 milyar dolarlık yatırım yapılması beklenmektedir.

ABD'nin Meksika konusundaki önemli bir sıkıntısı da, Japonya'nın Meksika'daki yatırımlarını arttırması ve bu komşu ülkeyi ABD piyasasına sızmak için bir "Truva Atı" gibi kullanmak istemesi yolundaki kuşkulardır.

Meksika Başkanı Carlos Salinas de Gortari ise tüm engellere rağmen iki ülkenin daha fazla yakınlaşması konusunda kesin kararlıdır. Hatta Meksika Başkanı, ABD Başkanı George Bush'un tüm Güney Amerika ülkelerinin bir serbest ticaret anlaşması etrafında toplanmasını öngören düşüncesini de tam anlamıyla desteklemektedir.

Bush yönetimi, ticari ilişkilerin, yatırımların liberalizasyonunu teşvik etme yollarını araştırmakta ve dış borçlanmanın da azaltılmasını istemektedir. Bu bakımdan, Meksika'yla olan ilişki diğer Latin Amerika ülkeleri için bir deneme niteliği taşımaktadır.

1994'ten itibaren Arjantin, Brezilya ve Uruguay arasında uygulanması öngörülen Ortak Pazar projesi, bu gruba diğer Kuzey Amerika ülkeleriyle gelecekte daha büyük bir bütünleşme yolunda yeni bir görüşme gücü verecek bir safha olarak görülmektedir. İleride Amerika kıtası ülkelerinin tüm yarımküreyi kapsayan bir serbest ticaret bölgesi oluşturmaları ihtimal

dışı değildir.

Böyle bir anlaşma sonucu "Kuzey Amerika Ortak Pazarı"nın bir "Yarımküre Serbest Ticaret Anlaşması"na dönmesi muhtemeldir. ABD'nin böyle bir anlaşmayı Uruguay Round'un başarısız olması halinde, ticaret blokları arasında ve özellikle Avrupa karşısında rekabet politikasına hizmet eden bir araç olarak kullanmak isteyeceği kuşkusunun ise ABD'nin bu gücü dünya ticaretinin liberalleşmesi yolunda kullanacağı görüşü karşısında fazla geçerli olmadığı belirtilmektedir. Bu son varsayımın gerçeklere daha uygun olduğu ifade edilebilir.

Bu nedenle, Avrupa Topluluğu, Washington ve Mexico City arasındaki bu girişimleri şimdilik olumlu olarak değerlendirmektedir. GATT ise Kuzey Amerika serbest ticaret anlaşmasının GATT anlaşmaları ile temel olarak çelişmediğini belirtmektedir.

Kaynak: *Le Figaro*

A.E.T (1988)

	NÜFUS (Milyon)	GSMH (Milyar \$)	Kişi Başına GSMH (\$)
DANİMARKA	5.1	105.3	20570
LÜKSEMBURG	0.4	6.6	17600
ALMANYA	78.0	1345.8	17253
<i>Eski F.Almanya</i>	62.0	1200.2	19610
<i>Eski D.Almanya</i>	16.0	145.6	9100
FRANSA	56.1	948.5	16905
HOLLANDA	14.9	277.0	15380
BELÇİKA	9.9	151.4	15243
İTALYA	57.6	864.0	15025
İNGİLTERE	57.0	831.6	14575
İSPANYA	39.2	376.3	9650
İRLANDA	3.6	32.7	9080
YUNANİSTAN	10.0	53.0	5370
PORTEKİZ	10.5	45.2	4304

KUZEY AMERİKA BLOKU (1988)

	NÜFUS (Milyon)	GSMH (Milyar \$)	Kişi Başına GSMH (\$)
KANADA	26.2	545.6	20780
ABD	274.5	5165.8	20765
MEKSİKA	84.3	175.2	2096

E.F.T.A (1988)

	NÜFUS (Milyon)	GSMH (Milyar \$)	Kişi Başına GSMH (\$)
İSVİÇRE	6.7	174.4	26020
FİNLANDİYA	4.95	114.7	23170
İSVEÇ	8.47	189.3	22455
NORVEÇ	4.2	93.1	22060
İZLANDA	0.25	5.2	20800
AVUSTURYA	7.61	126.7	16693

Avrupa Ülkeleri Arasında Mantık Evliliği...

Avrupa Ekonomik Alanı 'nın (AEA), 18 ülke ve 360 milyon nüfus (dünya nüfusunun yüzde 7'si) ile birlikte 1 Ocak 1993'te AT Tek Pazarı ile aynı zamanda gerçekleşmesi çok uzak bir olasılık değildir. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun 12 üyesi ile Avrupa Serbest Ticaret Birliği'nin (EFTA) 6 üyesi (Norveç, İsveç, Finlandiya, İzlanda, Avusturya , İsviçre ve gözlemci üye Liechtenstein) arasında 8 ay önce başlayan görüşmelerin Haziran ayı başında sonuçlanarak Avrupa Ekonomik Alanı'na ilişkin bir antlaşmanın imzalanması beklenmektedir. Böyle bir antlaşma sayesinde, içinde malların, hizmetlerin, kişilerin ve sermayenin serbestçe ve engelsiz olarak hareket edebildiği geniş bir serbest ticaret bölgesi yaratılmış olacaktır.

Bu girişimin temel olarak iki nedeni

bulunmaktadır. Bunlardan birincisi dünyadaki diğer büyük ekonomik bölgelerin rekabeti karşısında Avrupa'nın durumunu güçlendirmek, ikincisi ise birbirlerine önemli derecede bağımlı bulunan ülkeler arasında ticareti kolaylaştırmaktır.

32 milyonu aşan nüfusuyla EFTA'ya üye ülkeler AET'nin başlıca ticari ortakları arasındadır. 1989'da AET ihracatının yüzde 26'sı EFTA'ya yönelmiştir ve Topluluk ithalatının yüzde 23'ü ise başta İsviçre, Avusturya ve İsveç olmak üzere bu ülkeler grubundan sağlanmaktadır. Bu bağımlılık karşılıklıdır. Aynı dönemde EFTA'nın ithalatı içinde AET'nin payı yüzde 60, ihracatı içinde ise yüzde 57 oranına ulaşmıştır.

İki ekonomik bölge arasındaki ticaret 10 yıldan beri sürekli artmakta, imalat sanayi ürünleri, hammadde ve enerji ürünleri gibi çok değişik alanlara yansımaktadır. Bu durumun nedenleri

arasında benzer tüketim talepleri, coğrafi ve kültürel yakınlık ve sanayi ürünlerinin gümrüksüz dolaşımını temin eden serbest ticaret anlaşmaları bulunmaktadır.

AET-EFTA grubu birleşik olarak dünya ticaretinin yüzde 40'ını gerçekleştirmektedirler. Her iki ülke grubu da bu durumu daha da geliştirmek istemekte ve bu özellikle EFTA ülkeleri için büyük önem taşımaktadır. Hiçbir EFTA ülkesi 1993 Tek Pazar'ının dışında kalmak istememektedir.

Bu endişelerin karşılanması amacıyla Avrupa Komisyonu Başkanı Jacques Delors, EFTA ülkelerine Ocak 1989'da yeni bir ortaklık biçimi önermiştir. İki ay sonra gayri resmi görüşmeler başlamış ve geçen Haziran ayında resmen başlayan görüşmelere hazırlık yapılmıştır. Resmi görüşmelerin temel amacı "karşılıklı menfaatleri en geniş şekilde garanti altına alacak ve eşitlik prensibi üzerinde dayalı bir Avrupa Ekonomik Alanı'na ilişkin

genel bir anlaşma" yapılmasıdır.

Geleneksel olarak yapılan özel görüşmelerin yanısıra tarım politikaları veya yapısal fonlar gibi bazı konuların dışında, iç pazarın tüm safhalarını kapsayan yapısal görüşmeler yürütülmektedir. Öngörülen genişletilmiş Tek Pazar kavramı gümrük birliğini içermemekte, buna karşılık rekabet kurallarıyla ilgili düzenlemeler, marka ve testlerin uyumlaştırılması ve çevre kriterleri konusunda ortak kurallar getirmektedir.

Şu ana kadar yapılan çalışmalarda bir antlaşma imzalanması yolunda önemli ilerlemeler sağlanmış ve özellikle malların, hizmetlerin, sermaye ve kişilerin serbest dolaşımı hususunda Topluluk yasalarının uygulanması kabul edilmiş bulunmaktadır. EFTA ülkelerinin 1 Ocak 1993 tarihinden itibaren kabul edecekleri ve kendi hukuk sistemlerine uyarlamaları gereken Topluluk yasaları

30 yıllık Topluluk mevzuatının bir ürünü olup 1400 yasa maddesini içermektedir.

AT mevzuatı 1992'den sonra otomatik olarak Avrupa Ekonomik Alanı'nda da geçerli olacak yeni yönergelerle birlikte genişleyecektir. Bu durumu hesaba katan EFTA'ya üye 6'lar grubu Topluluk karar mekanizmalarına dahil olmayı arzulamaktadır. Buna karşılık Topluluk, EFTA ülkelerine ortak karar alma gücü vermek istememekte ve basit danışma ve bilgi alış-verişi sistemleri önermekle yetinmektedir. Buna rağmen, Belçika Dışişleri Bakanı Mark Eyskens "AET'nin tek bir ses halinde konuşmaya kararlı olduğunu ve EFTA'dan da bunu istediklerini" belirtmektedir.

Ancak sorun çözümlenmekten uzaktır. Daha önce Topluluğa üyelik başvurusu yapmış bulunan Avusturya ve bu konuda istekli olan İsveç için bu problem fazla bir öncelik taşımamaktadır. Bu nedenle, şu anda EFTA başkanlığını yürütmekte olan

Avusturya'nın AEA yönündeki çalışmaları hızlandırabileceği tahmin edilmektedir. Ancak kişilerin serbest dolaşımı veya tarım ve balıkçılık gibi birçok dosya üzerinde hala bir anlaşmaya varılamamıştır.

Kaynak: *Le Figaro*

Parasal Birlik ve Avrupa Şirketleri...

Gallup tarafından Avrupa'da Parasal Birlik ve Avrupa Şirketleri konusunda bir araştırma yapılmıştır. Araştırma Avrupa'da şirketlerinin ithalat veya ihracat hacimleri en az 300.000 ECU'yü bulan 1428 şirket başkanının katılımıyla Temmuz 1989'da gerçekleştirilmiştir. Anketler; GSYİH yönünden AT'nin en önemli yedi ülkesinde yürütülmüştür. Bunlar, Belçika, F. Almanya, İspanya, Fransa, İtalya, Hollanda ve İngiltere'dir.

1) Ortak Para Birimi: Avrupalı yöneticiler ortak bir paranın kabul edilmesine çok olumlu bakmaktadırlar.

Ükelere göre tutumlar incelendiğinde, bir isteksizliğin görüldüğü İngiltere ile olaya daha olumlu bakan Almanya dışında tüm ülkeler de görüşlerin birbirleri ile benzer olduğu ifade edilebilir. Araştırma, ortak bir para birimi

ORTAK PARAYA KARŞI YAKLAŞIM (%)

	Belçika	Almanya	İspanya	Fransa	İtalya	Hollanda	İngiltere	Ortalama
Olumlu	90	69	92	90	94	82	65	83
Olumsuz	3	19	2	3	5	13	24	10
Bilmiyor	7	12	6	7	1	5	11	7
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

ORTAK BİR PARA BİRİMİ ULUSAL PARALARIN TEDİRİCİ OLARAK KALDIRILMASINA YOL AÇMALI MIDIR?

	Belçika	Almanya	İspanya	Fransa	İtalya	Hollanda	İngiltere	Ortalama
Evet	88	81	76	66	80	67	70	76
Hayır	6	13	12	26	18	29	26	18
Bilmiyor	6	6	12	8	2	4	4	6
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100

düşüncesinin ulusal para birimlerinin uzun vadede kaldırılmasını öngören tek para kavramı ile büyük ölçüde özdeşleştirildiğini göstermektedir.

Fransa ve Hollanda'da, inceleme yapılan diğer ülkelere göre ortak para ile tek para birimi arasındaki daha az ilişki vardır. Öte yandan, bu ilişki Belçika, İtalya ve Federal Almanya'da ise çok güçlüdür.

Anket yapılan tüm yöneticiler hesaba katıldığında ise, 1989 yılında inceleme yapılan yedi Avrupa ülkesindeki yöneticilerin yüzde 76'nın uzun vadede tek bir ortak para biriminin oluşmasını destekledikleri anlaşılmaktadır.

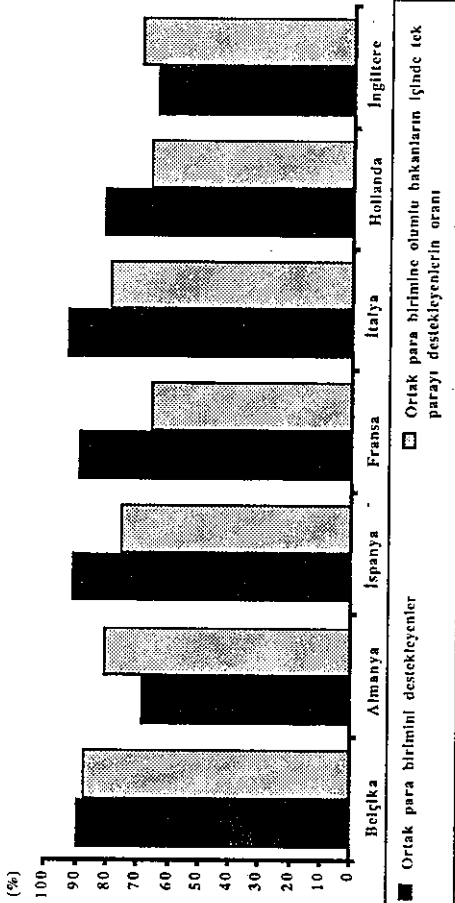
2) **Merkez Bankası:** Anket yapılan şirket yöneticilerinin yüzde 73'ü bir Avrupa Merkez Bankası kurulmasını olumlu değerlendirmektedirler. Ancak bu yaklaşım iki grup ülkeye göre değişiklik göstermektedir.

Bir yandan, Avrupa Merkez Bankası'nın kurulması hakkındaki görüşleri oldukça bölünmüş durumda olan İngiliz yöneticiler bulunurken, (yüzde 48'i olumlu, yüzde 40'ı olumsuz) öte yandan, büyük oranda görüş birliği içinde olan diğer ülkeler bulunmaktadır (yüzde 65 oranında olumlu olan Alman ve Hollandalı yöneticiler ile yüzde 89 olumlu olan İtalyan yöneticiler arasındaki ülkeler).

Genel olarak, Avrupa Merkez Bankası kurulmasına yönelik istek çoğunlukla olumludur, ancak ortak para birimine yönelik istekten daha az yaygındır.

3) Madrid'teki AT Zirve Toplantısı:
Yöneticilere 26-27 Haziran 1989'da Madrid'te toplanan Avrupa Konseyi'nde Devlet ve Hükümet Başkanlarının Avrupa parasal birliğini sağlama yolunda çok mu aşırı davrandıkları, yoksa yetersiz mi oldukları sorulmuştur.

Ortak Bir Para Birimini Destekleme Oranları

Sonuçlar ülkelere göre önemli derecede farklılık göstermektedir. Avrupa düzeyinde, anket yapılan yöneticilerin çoğunluğu (yüzde 51'i) zirve katılımcılarının daha da ileri gidebileceklerini belirtirken, çok azı zirvenin aşırı ileri gittiğini düşünmektedir (yüzde 3).

Genel olarak, çoğunluğun tutumu parasal bütünleşme sürecine destek verme yönünde olup, aynı zamanda sürecin hızlandırılması isteği de ağır basmaktadır.

4) ECU Kullanımı: Yavaş Bir Başlangıç: Avrupa şirket yöneticileri parasal bütünleşme konusuna çok önemli bir oranda olumlu bakmalarına rağmen, iş çevrelerinin ECU kullanım oranı aynı oranda gelişmemektedir.

1988'de anket yapılan yöneticilerin ancak beşte biri ECU'yü kullanmaktaydı. Bu oran İtalya'da yüzde 47 iken, İngiltere ve

ECU KULLANIMI İLE İLGİLİ SORUNLAR

ECU ile ilgili sorunlarınız nelerdir?

	Belçika	Almanya	İspanya	Fransa	İtalya	Hollanda	İngiltere	Ortalama
ECU hakkında az bilginim var	40	31	33	35	31	40	41	35
İhtiyaçları karşılamıyor	18	24	13	13	6	13	14	14
Daha değişik alışkanlıklar	35	24	34	21	28	31	24	27
Banknot ve bozuk para sıkıntısı var	18	7	19	12	22	23	17	16
Merkez Bankası desteği az	20	13	33	27	31	18	27	25
"Para sepeti"nde yeni bir revizyon planlanıyor	4	5	9	6	6	5	16	8
Kabul edilmesi zor	35	20	26	40	39	41	27	32
Çok karışık	6	14	7	5	5	5	10	8
Ham madde fiyatları ECU sisteminin dışında	24	14	25	19	36	19	26	24
Kullanımında kısıtlama var	15	16	10	7	4	9	16	11
Bazı bölgeler konu ile ilgili değil	13	15	30	16	15	18	25	19
Yanıt yok	11	11	3	6	6	9	11	8
Toplam	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)

(1) Birden fazla yanıt verilebildiği için toplam 100'u aşmaktadır

Temmuz 1988

Hollanda'da yüzde 10'dan daha aşağıdaydı.

1989'da, anket yapılan Avrupalı yöneticilerin yalnızca yüzde 11'i geçtiğimiz yılda şirketlerinin ECU kullanımını artırmak için özel çaba harcadığını ifade etmişlerdir. Bu oran İtalya'da yüzde 30'a ulaşmakta ve temel olarak ECU kullanımının daha gelişmiş olduğu ülkelerde de daha yüksek bir durumdadır.

Bununla beraber, bu sonuçlar 1988'deki incelemenin sonuçları ile birlikte ele alınırsa Avrupalı yöneticilerin ortak bir para birimi uygulamasından kesin ve hızlı avantajlar bekledikleri ortaya çıkmaktadır.

ECU'nün kullanımı başta ECU konusundaki bilgisizlik olmak üzere birçok önemli engelle karşılaşmaktadır.

ORTAK PARA BİRİMİNDEN BEKLENEN FAYDALAR

Görüşünüze göre, ortak bir para biriminin temel avantajları ne olabilir?

	Belçika	Almanya	İspanya	Fransa	İtalya	Hollanda	İngiltere	Ortalama
Döviz komisyonlarının azalması	52	18	38	31	32	43	33	33
Döviz riski yönetiminde düşük maliyetler	49	40	48	43	68	40	60	51
Döviz cinsinden nakit akışı dengelerinin azalması ve düzeltilmesi	24	12	29	22	13	23	9	18
Ticari akış istikrarının sağlanması	32	29	31	49	42	28	44	38
Yatırımların güvenliği	13	12	29	20	17	15	17	18
Paraal dalgalandırmaların azaltılması	66	57	63	71	49	76	73	64
Avrupa'nın yapılanmasına katkı	34	36	31	46	34	33	28	35
Diğerleri	-	1	2	1	2	1	1	1
Hıçbiri	-	12	-	-	-	-	-	3
Yanıt yok	-	1	1	1	1	1	3	1
Toplam	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)

(1) Birden fazla yanıt verildiği için toplam 100'ü aşmaktadır.

Temmuz 1988

Alışkanlıkların bırakılmaması veya ECU'nün benimsenmesi ile ilgili zorluklar da önemli engeller arasındadır. İkinci derecedeki güçlükler arasında ise ortak bir Merkez Bankası desteğinin yokluğu bulunmakta ve bu da önemli bir dezavantaj oluşturmaktadır. Böylece ECU'nün gelişmesine yönelik engellerin çok çeşitli olduğu görülmektedir. Bazıları şirket yöneticilerini ikna etmek yoluyla aşılabileceği gibi, diğerleri politik tercihler ile yakından ilgilidir.

Bu konudaki bilgisizlik ve alışkanlık zorlamaların uygun bir eğitimle giderilebileceği düşüncesiyle araştırmada ECU hakkında eğitim seminerleri düzenlemesine yönelik ilgi araştırılmıştır. Anket yöneltilen işadamlarının yüzde 80'i şirketlerinin bu tür seminerlere en az bir temsilci gönderebileceğini belirtmiştir.

Kaynak: *Association for the Monetary Union of Europe*

UNICE'den Haberler...

Ekonomik Durum

UNICE, dünya ve özellikle Avrupa ekonomilerinin durumlarının birkaç ay öncesine göre daha karamsar gözüktüğünü bildirmiştir. Yüksek ücret istekleri kar marjlarını azaltırken, düşük verimlilik ve yüksek reel sermaye maliyetleri yatırımları ve istihdamı olumsuz yönde etkilemektedir.

AT'ye üye ülkelerdeki ekonomik eğilimler ise farklılıklar göstermektedir. Buna rağmen Avrupa Para Sistemi içinde yer alan paralar dengelerini korumuşlardır. Bu dengenin korunması istikrar ve iş güveni açısından önemlidir. Enflasyon oranlarının düşük tutulması konusunda ülkelerarası belirli bir uyumun olması, yüksek faiz oranlarının da aşağı çekilmesinde olumlu rol oynayabilir. Avrupa para birimlerinin ABD doları ve Japon Yeni karşısında güçlenmesi

Avrupa'da şirketleri bu duruma uyum sağlama konusunda önlemler almaya zorlamıştır.

UNICE, birçok Avrupa ülkesinde bütçe konsolidasyonu uygulamalarında ilerleme sağlanmasının gerekliliği üzerinde durmaktadır. Bu tür politikaların ayrıntılarının değişik ulusal koşullara göre belirlenmesi daha uygun olmakla birlikte bazı ortak noktalar bulunmaktadır. Öncelikle kamu cari harcamalarının sıkı bir şekilde denetlenmesi ve azaltılması çok önemlidir. Etkin olmayan sübvansiyonların da azaltılması gerekmektedir. Tasarruf oranlarının Avrupa ortalamasının altında olduğu ülkelerde özel tasarruflar teşvik edilmelidir. Vergilerin arttırılması ise son olarak düşünülmesi gereken bir önlemdir. Avrupa'da şirketler üzerindeki vergi yükü zaten çok fazladır. Vergilendirmede veya sosyal yüklerde daha fazla bir artış bugünkü zor koşullarda rekabet gücünü tehlikeye sokacaktır.

Uruguay Round Görüşmeleri

Brüksel'de 7 Aralık 1990'da görüşmelerin kesilmesinden sonra UNICE, toplantıların tekrar başlaması için yeni bir çaba harcamamıştır. 21 Ocak 1991'de GATT Direktörü Arthur Dunkel ile Brezilya ve Hindistan'ın GATT Büyükelçileri ve AT'nun temsilcileri ile Cenevre'de görüşmeler yapılmıştır.

25 Ocak'ta bir UNICE delegasyonu Ulusal İmalatçılar Derneği'nin (National Association of Manufacturers - NAM) Washington'da düzenlemiş olduğu Uruguay Round toplantılarına ilişkin bir uluslararası konferansa katılmıştır. Bu konferansa katılan Kuzey Amerika, Avrupa Topluluğu ve Japonya'nın sanayi ve hizmet sektörlerini temsil eden belli başlı kuruluşlar, yayınladıkları ortak bildiride Uruguay Round görüşmelerinin biran önce tekrar başlaması ve olumlu bir şekilde sonuçlandırılması konusunda taraflara çağrıda bulunmuşlardır.

20 Şubat 1991'de GATT Genel Direktörü Arthur Dunkel'in taraflarla iki ay boyunca yürüttüğü yoğun temaslar sonucu, görüşmeler Brüksel'deki çıkmazdan kurtarılmıştır. Teknik alanda, görüşmelere devam edilmesi kararına taraflar arasında tarım sorunu görüşmelerinin genel çerçevesi konusunda gayri resmi bir anlaşma yapılması ile ulaşılmıştır. Tarımda görüşmelerin tekrar başlaması, Uruguay Round'ın diğer dosyalarının da yeniden görüşülmesi yolunu açmışsa da, son anlaşmanın içeriği hakkındaki belirsizlik sürmektedir.

5 Mart 1991'de UNICE Başkanı Carlos Ferrer liderliğindeki bir UNICE heyeti, AT Komisyonu Başkanı Jacques Delors'la görüşmüştür. Görüşmede bir durum değerlendirmesi yapılarak UNICE'nin görüşme dosyaları hakkındaki tutumu anlatılmış ve Avrupa sanayi çevrelerinin Uruguay Round görüşmelerinin hızla sonuçlandırılması

yolundaki görüşü tekrar ifade edilmiştir.

UNICE aynı konudaki girişimleri Topluluk düzeyinde ve dünya çapında önümüzdeki haftalarda da sürdürmeyi kararlaştırmış bulunmaktadır.

Gümrük Yasası

Gümrük yasası konusundaki Komisyon programına ilişkin olarak UNICE önümüzdeki aylarda çabalarını Tek Pazar'ın tamamlanması ile birlikte doğrudan firmaları etkileyecek olan öneriler hususunda yoğunlaştıracaktır. Bunlar arasında 1 Ocak 1993'te iç sınırların kalkması sonucu yürürlüğe girecek olan Topluluğun yeni transit düzenlemelerini tanımlayan Komisyonun taslak önerisi de bulunmaktadır.

UNICE aynı zamanda Tek Pazar çerçevesinde Gümrük Birliği

konusundaki Komisyon Bildirisini inceleyecektir. 1 Şubat'ta kabul edilmiş olan bu Bildiri, Tek Pazar'ın etkin bir biçimde tamamlanmasına yönelik Komisyon eylemlerine bir temel teşkil edecektir.

UNICE 1992 ortalarında kabul edilmesi beklenen gümrük kodu konusundaki çalışmaları da izlemeye devam etmektedir. Avrupa Ekonomik Alanı'nın oluşmasına yönelik gümrük uygulamalarının tanımlanması ve Orta ve Doğu Avrupa ülkeleriyle ticaretin geliştirilmesi için çalışmalara da devam edilecektir.

Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri

19 Şubat 1991'de federasyonlar tarafından görevlendirilen ihracat kredisi sigorta uzmanları toplanmışlardır. Bu toplantıda Orta ve Doğu Avrupa ülkeleriyle ilgili ihracat kredisi sigortası, yatırımların korunması ve teşviği konularına ilişkin